

НОВИ ЗАКОНИ У ОБЛАСТИ ОДБРАНЕ

СИСТЕМСКЕ
ПРОМЕНЕ

Поводом доношења нових закона у области одбране, у Секретаријату Министарства одбране кажу да су измене и допуне Закона о одбрани, као и осталих системских закона, условљене потребом да се отклоне проблеми и недостаци уочени у примени прописа и аката којима се уређује систем одбране, изврши усаглашавање с променама у правном систему Републике Србије насталим након ступања на снагу последњих измена и допуна овог закона (фебруар 2015. године) и отклоне уочене правне празнине и непрецизности у појединим решењима које стварају тешкоће у тумачењу одредаба закона.

У том смислу, кад је реч о *Изменама и допунама Закона о одбрани*, предвиђено је да Годишњи извештај о стању припрема за одбрану усваја Влада и о томе извештава Народну скупштину, као и да га на седници разматра надлежни скупштински одбор, што је било неопходно, имајући у виду да је реч о строго поверљивом документу.

Прецизиране су надлежности у погледу недостајућих овлашћења за доношење аката или допуна надлежности Министарства одбране које се односе на планирање, припрему и контролу субјеката система одбране за извршавање задатака у ратном и ванредном стању, програме обуке, уређивање и спровођење планова обуке у сарадњи са субјектима система одбране, саобраћај

и транспорт људи и средстава у систему одбране, затим, појам заштитних зона око војних комплекса и војних објеката, поступак доношења аката о организацији Министарства и Војске, израду предлога средњорочног и финансијског плана, те планирање развоја система одбране.

Прописана је могућност оснивања буџетског фонда ради обезбеђења средстава за унапређење службе трагања и спасавања војних ваздухоплова и учешћа у систему трагања и спасавања за потребе цивилног ваздухопловства, чиме се доприноси квалитету и ефикасности њеног рада.

Проширен је, такође, делокруг војних установа организационо и функционално везаних за Министарство одбране, привредних друштва, предузетника, јавних предузећа и установа које, осим послова логистичке подршке, могу обављати и друге послове за потребе Министарства одбране и Војске Србије.

Брисана је законска норма у делу који прописује да грађани могу истовремено имати више распореда за извршавање војне, радне и материјалне обавезе, с обзиром на то да је такво решење у пракси тешко остварљиво.

Уведена је обавеза правних лица да Министарству одбране достављају податке од значаја за одбрану, јер важећим законским решењем правним лицима није била прописана та обавеза, неопходна ради прикупљања података веома значајних, између оста-

После усвајања на седници Народне скупштине, у „Службеном гласнику Републике Србије”, број 36/18, објављени су *Закон о изменама и допунама Закона о одбрани, Закон о изменама и допунама Закона о Војсци Србије, Закон о изменама и допунама Закона о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије, Закон о изменама и допунама Закона о војној, радној и материјалној обавези, Закон о војном образовању и Закон о производњи и промету наоружања и војне опреме*

лог, за билансирање потреба и могућности и давање задатка субјектима система одбране.

Омогућено је стицање статуса удружења од посебног значаја за одбрану удружењима која своје деловање тежишно заснивају на областима од значаја за одбрану и својим програмима, активностима, масовношћу и организованошћу доприносе јачању система одбране.

Секретар Министарства одбране Зоран Лазић напомиње да је лицима која обављају послове планирања одбране и руковоцима планова одбране у државним и другим органима, привредним друштвима, осталим правним лицима и предузетницима од значаја за одбрану, посебно прописана обавеза поседовања одговарајућег сертификата у складу са законом којим се уређује заштита тајних података, чиме се додатно штите строго поверљиви подаци садржани у плановима одбране.

– Прецизирано је који су то тајни подаци од значаја за систем одбране који се не могу учинити доступним јавности, како би се спречило да њиховим откривањем неовлашћеним лицима настане штета за систем одбране и националну безбедност Републике Србије. Предложена измена не представља сметњу да се ти подаци доставе надлежним органима, у складу са законом и у законском поступку. Влада ће на предлог Министарства одбране ближе уредити критеријуме за одређивање података и по-

слова од значаја за систем одбране који се морају чувати и штитити применом посебних мера безбедности у складу са законом. Дакле, овим законом се посебно одређују тајни подаци од значаја за систем одбране које су у обавези да примењују сви субјекти система одбране. Тиме се ствара правни основ за одређивање и заштиту тајних података који су од значаја за систем одбране и Војску, а који настају у раду и органа јавне власти и осталих субјеката система одбране, што ће ближе уредити Влада. Овде се посебно има у виду да је у многим државама искључена могућност приступа тајним подацима и информацијама које се односе на систем одбране, националну безбедност и војску – каже Лазић.

Такође, утврђен је појам стабилне специфичне опреме и прописана обавеза вршења техничке контроле над том опремом, чиме се доприноси сигурности њене употребе.

Прописано је и да Војно правобранилаштво може ангажовати судске вештаке с листе судских вештака, да се за војног правобраниоца и његове заменике могу поставити лица која нису из састава професионалних припадника Војске Србије, те да професионални припадници Војске који обављају административно-техничке и друге пратеће послове имају статус запослених у Војном правобранилаштву, чиме се доприноси унапређењу квалитета и ефикасности његовог рада.

Имајући у виду да, поред државних службеника и намештеника и професионалних војних лица, послове државне управе у Министарству одбране и Војсци Србије врше и војни службеници и намештеници (цивилна лица на служби у Војсци), прецизирана је законска одредба која то питање уређује, чиме је извршено њено усклађивање с фактичким стањем.

Закон о изменама и допунама Закона о Војсци Србије

Усвојеним изменама створени су услови за обезбеђење повољнијег положаја професионалних припадника Војске Србије, посебно професионалних војника, подофицира и официра у радном односу на одређено време, прецизније дефинисање статуса цивилних лица на служби у Војсци, као и ближе уређивање постојећих и успостављање нових врста стања у служби официра и подофицира.

Додатно је дефинисан појам службе у Војсци Србије, тако што се том службом сматра и вршење дужности цивилних лица на служби у Војсци распоређених у Министарство одбране, имајући у виду да, поред државних службеника и намештеника и професионалних војних лица, послове државне управе врше и војни службеници и намештеници, односно цивилна лица на служби у Војсци.

Прецизирају се и надлежности министра одбране у погледу овлашћења за доношење аката о организацији Министарства одбране и Војске Србије, плана истраживања и развоја за средства наоружања и војне опреме и уређења начина и поступка истраживања развоја производње, промета и набавке наоружања и војне опреме за потребе наше војске, као и аката о пријему припадника страних оружаних снага у војнообразовне институције Министарства одбране ради школовања, односно усавршавања.

– Подизањем старосне границе на 43 године живота стварају се повољнији услови да подофицир који је стекао одговарајуће високо образовање може да се унапреди у чин потпоручника. Обезбеђује се повољнији положај професионалних војника, подофицира и официра на служби у Војсци Србије на одређено време, подизањем старосне границе до које се може обнављати уговор о раду на 53 године живота, а за поједина формацијска места или одређене специјалности до испуњења услова за одлазак у пензију сходно прописима којим се уређује пензијско и инвалидско осигурање – наводи секретар Министарства одбране Зоран Лазић.

Ради регулације статуса оружја који је велики број професионалних војних лица набавио деведесетих година преко Министарства одбране, министар одбране овлашћује се да уреди начин држања, ношења и располагања кратким ватреним оружјем и муницијом које су официри и подофицири набавили на тај начин, добили на поклон или као награду за резултате постигнуте у служби, а војна полиција се овлашћује за издавање одобрења за набављање, дозвола за држање и ношење оружја, као и за вођење евиденције о том оружју.

Усаглашавањем с одредбама Закона о Полицији, овлашћења службених лица војне полиције изједначавају се са овлашћењима полицијских службеника (могу да примењују полицијске мере и радње и полицијска овлашћења).

– Цивилним лицима на служби у Војсци Србије, према садашњем законском решењу, била је ускраћена могућност заступања, односно постављења на формацијским местима професионалних војних лица у Министарству одбране, што је овим изменама омогућено. Истовремено, прописано је да официри и подофицири с одговарајућим образовањем могу заступати или бити постављени на формацијско место војног службеника/на-

мештеника или радно место државног службеника/намештеника, што им до сада није било омогућено. Сем тога, ствара се основ да министар одбране, без претходно закљученог међународног уговора, по основу објављеног конкурса, може одобрити професионалним војним лицима ангажовање у структурама међународне организације или регионалне иницијативе, која за време таквог ангажовања не остварују права која проистичу из службе у Војсци Србије. Прописивањем могућности за распоређивања официра и подофицира у току службе из једне организационе јединице у другу због постављења на друге дужности, приликом чега се не мења место службовања, направљена је разлика у односу на премештање официра које је ограничено на пет премештаја – каже Лазић.

Прецизније је уређено школовање и усавршавање професионалних припадника Војске Србије, дефинисањем појма школовања уз рад и уређивањем статуса лица која су упућена на школовање, односно усавршавање.

Прописује се као могућност и ближе се уређује стање мировања у служби официра и подофицира, који се по основу решења донетог по њиховом захтеву може разрешити дужности, а упражњено формацијско место попуњити постављањем другог лица.

Ствара се основ за упућивање професионалних припадника Војске на рад у иностранство ради извршавања обавеза преузетих на основу уговора (непосредно) закљученог између домаћег и иностраног правног лица, уколико је његово извршење у интересу Републике Србије, што до сада није било прописано.

Изменама и допунама регулише се унапређење нормативног уређења плата професионалних припадника Војске Србије ради адекватнијег уређења плата приликом привременог упућивања у други државни орган и ствара се правни основ за посебно утврђивање висине накнаде трошкова за исхрану и регреса за коришћење годишњег одмора.

Такође се ствара основ да професионална војна лица могу користити плаћено одсуство приликом рођења или усвојења детета, без обзира на брачно стање, као и основ за коришћење плаћеног одсуства за опоравак лица која обављају послове на којима су изложени посебним напорима и повећаним ризицима.

Официру санитетске службе и официру у звању наставника на служби на Универзитету одбране може се, уз његову сагласност, продужити служба у Војсци Србије до 65 година живота, имајући у виду да њихова стручна знања доприносе усавршавању млађих лекара, наставника и научних сарадника, што доприноси континуитету у квалитету пружања здравствене заштите, реализације наставе, односно научних пројеката.

Утврђују се услови за престанак службе професионалних војних лица за време ратног стања, што представља законодавну материју, а до сада није било регулисано.

При избору цивилног лица за пријем на службу у Војсци Србије омогућава се додатно вредновање чињенице да је кандидат супружник и члан породице погинулог, умрлог или премештеног професионалног војног лица, односно дете палог борца.

Прецизније се уређују надлежности за решавање о управним стварима у првом степену тако што се начелнику Генералштаба омогућава да одреди и лица која нису на дужности старешине јединица, команди и установа да решавају у управним стварима. Према важећем решењу у јединицама и командама у којима је место начелника остало упражњено, није се могло одредити лице надлежно за одлучивање у првостепеном управном поступку.

Прописује се да судије поротници Вишег војног дисциплинског суда, поред професионалних војних лица, могу бити и цивилна лица са завршеним правним факултетом и положеним правосудним испитом на служби у Војсци Србије.

Закон о изменама и допунама Закона о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије

Под заставом Уједињених нација и Европске уније на изградњи и очувању мира тренутно су ангажована 322 припадника Министарства одбране и Војске Србије. Сагледавањем ефеката примене у пракси, оцењено је да је неопходно покренути процедуру измена и допуна важећих законских решења како би се омогућило ефикасније доношење неопходних одлука, односно отклонили проблеми који су се јављали приликом усвајања Годишњег плана употребе Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама.

Наиме, дошло се до закључка да није неопходно да Народна скупштина, као до сада, сваке године поново одобрава ангажовање Војске Србије и других снага одбране у истим мултинационалним операцијама, нарочито када се има у виду да су се до сада донети годишњи планови употребе заснивали на готово истим елементима.

Уместо тога, предвиђа се да Народна скупштина на предлог Владе доноси временски неограничену одлуку о учешћу у мултинационалним операцијама, у којој ће бити наведене све мултинационалне операције у којима су припадници наше војске и других снага одбране упућени или би се у њих могли упутити на основу закључених уговора, њихов мандат и укупан број припадника који се може упутити, што је до сада било садржано у Годишњем плану употребе.

У складу с уставним овлашћењем да одлучује о употреби Војске Србије ван граница Републике Србије, том одлуком Народна скупштина и даље одлучује у које мултинационалне операције се могу упутити припадници Војске и одређује укупан број који у њима могу бити ангажовани.

Одлука Народне скупштине важи до истека мандата, односно до евентуалног повлачења припадника Војске Србије пре истека мандата одређене мултинационалне операције.

На основу одлуке Народне скупштине и ради њене реализације, Влада као оперативнији орган сваке године доноси План реализације учешћа Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама за наредну календарску годину, а после усвајања буџета за ту годину, чиме се избегава могућност да дође до прекида у ангажовању припадника наше војске у мултинационалним операцијама, када су се одлуке Народне скупштине доносиле на нивоу календарске године.

Додатно се прецизира да учешће припадника Војске Србије, осим на националним, безбедносним и одбрамбеним, мора бити засновано и на спољнополитичким приоритетима и интересима Републике Србије за сваку конкретну мултинационалну операцију.

Влада има обавезу да, у првом тромесечју текуће године, усвоји Извештај о извршавању годишњег Плана реализације за претходну годину и о њему информисе Народну скупштину и председника Републике, а обавеза информисања прописује се и у случају окончања, промене мандата, задатка или превременог завршетка мултинационалне операције, односно осталих битних околности које утичу на мандат и задатак мисије.

На основу досадашње праксе уочена је потреба да се у зони операције упуте и лица која ће пружити подршку снагама непосредно ангажованим у извршавању мандата мисије за ефикасно и безбедно извршавање њихових задатака. Послови које та лица обављају у зони операције представљају радне задатке за које су оспособљени и на којима су редовно ангажовани. При том, у зони операције изложени су истим ризицима и претњама као лица непосредно ангажована на извршењу мандата мисије, због чега се усвојеним решењем омогућава да и поменута лица под истим условима бораве у зони мултинационалне операције, уз ограничење максималног трајања таквог ангажовања.

Ради усмеравања и координације активности надлежних органа државне управе у вези са учешћем Војске Србије и других снага одбране у конкретној мултинационалној операцији, предвиђено је успостављање координационог тела, чије би задатке и начин рада утврдила Влада.

Прецизира се да правила ангажовања утврђују Уједињене нације, Европска унија или други системи колективне безбед-

ности за конкретну мултинационалну операцију, а не као до сада министар одбране. У случају потребе Влада би утврђивала национална ограничења за учешће у конкретној мисији.

Ближе се уређују посебна права и поједина лична права учесника у мултинационалној операцији (право на месечну накнаду за учешће у мултинационалној операцији, право на осигурање, накнада штете...). Истовремено се дефинише овлашћење министра одбране за доношење прописа о ближим условима и начину остваривања појединих права припадника Војске Србије.

Прибављање покретних ствари у јавној својини, радова и услуга врши се у земљи, али када је то неопходно предвиђено је да се може вршити и у иностранству. Влада се овлашћује да пропише начин прибављања и располагања покретним стварима, начин вођења евиденције, као и начин прибављања радова и услуга у иностранству.

Претходни Закон о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Србије донет је 2011. године, када је тежиште ангажовања српске војске у мултинационалним операцијама било на појединачним дужностима и мањим саставима нивоа одељења или групе.

– Потреба за доношењем допуна и измена Закона о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Србије неопходна је због решења одређених питања која су се наметнула проширењем учешћа наших припадника у мултинационалним операцијама, односно ангажовањем контингента у тим зонама – каже заменик команданта Центра за мировне операције пуковник Никола Дејановић, напомињући да се кључне измене односе на могућност адекватније подршке припадницима Војске Србије који учествују у мисијама.

Измене и допуне Закона, каже он, омогућиће формирање и упућивање тимова који ће пружити подршку контингентима у зону мултинационалне операције. Њихово ангажовање трајаће до 45 дана и имаће права на месечну накнаду и лично осигурање од болести, ризика рањавања, тежих повреда, инвалидитета или смрти као и остали мировњаци.

– Осим наведеног, нова регулатива омогућиће оснивање Тела за координацију послова и усмеравање активности у вези с учешћем Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама. То тело ће, осим представника Министарства одбране, чинити и представници министарстава спољних послова, унутрашњих послова, финансија и здравља – објашњава пуковник Дејановић и додаје да ће то тело бити задужено за усмеравање активности надлежних органа ради ефикаснијег планирања, припреме, ангажовања, редовних ротација, повлачења и осталих активности у складу с националним, безбедносним и одбрамбеним интересима Републике Србије.

Измене и допуне тог закона, такође, прецизније регулишу права наших припадника у мисијама, као и право које није било дефинисано претходним Законом, а односи се на накнаду трошкова превоза до места становања и назад у случају смрти крвног сродника у првој линији (супружника, ванбрачног партнера, пасторка, усвојитеља и усвојеника, браће и сестара).

У нова законска решења „уткана“ су и позитива страна искуства, на шта Србију обавезује и регулатива Уједињених нација и Европске уније, као организација под чијим мандатом наши мировњаци учествују у мисијама.

– Планирано је да наша војна болница у ЦАР-у прерасте с нивоа 2 на ниво 2+, што подразумева да ће Република Србија бити у обавези да обезбеди самостално функционисање болнице у смислу подршке, а што је до сада била обавеза Уједињених нација – каже заменик Центра за мировне операције, напомињући да се бројно стање људства мења сходно изменама мандата и задатака сваке мисије појединачно.

Закон о изменама и допунама Закона о војној, радној и материјалној обавези

Према речима пуковника Мише Крговића из Управе за обавезе одбране Министарства одбране, мењају се допуњују или бришу одређени чланови које је „прегазило“ време и чије су одредбе одавно „зреле“ за прилагођавање новим условима. Реч је, наиме, о одредбама једанаест чланова досадашњег Закона о одбрани, чијим се изменама омогућава ефикасније организовање послова из области војне, радне и материјалне обавезе, која се, свакако, уређује и посебним законом.

– Законом о изменама и допунама Закона о војној, радној и материјалној обавези раздвојене су и прецизиране надлежности између организационе јединице у седишту Министарства одбране у чијем делокругу су послови војне, радне и материјалне обавезе и територијалних органа Министарства који су јој потчињени. Изменама и допунама овог закона превазиђени су проблеми и недостаци уочени у његовој досадашњој примени, чиме је обезбеђено квалитетније и ефикасније организовање и спровођење војне, радне и материјалне обавезе. Тако је органима аутономних покрајина и органима јединица локалне самоуправе уведена обавеза да поред просторних и техничких услова за рад територијалних органа Министарства одбране, обезбеде и њихову заштиту и обезбеђење, чиме се доприноси заштити тајних података чије би отицање имало несагледиве последице по одбрану и безбедност земље – каже пуковник Крговић.

Уведен је курирско-позиварски систем за потребе позивања обвезника војне и радне обавезе и власника ствари из пописа у ратном и ванредном стању, као и позивање грађана ради обучавања за одбрану земље, чиме се обезбеђује планско и организовано позивање наведених категорија обвезника.

Проширен је делокруг регрутне комисије, која поред оцене способности за вршење војне службе регрута, сада даје и оцену способности за лица у резервном саставу. Истовремено, прописано је и овлашћење те комисије да оцену способности може дати и на основу медицинске документације војног обвезника који болује од неизлечиве болести и због тога није у могућности да се одазове позиву за вршење лекарских и других прегледа у овлашћеној здравственој установи.

– Прописује се да се војни обвезници распоређени у Безбедносно-информативној агенцији не позивају на војну вежбу, већ да своје обавезе извршавају у складу са *Законом о безбедносно-информативној агенцији*, чиме су изједначени са војним обвезницима који су распоређени у МУП-у, а који се, такође, не позивају на војну вежбу, већ своје обавезе извршавају у складу са *Законом о Полицији*. Прецизира се трајање обуке припадника пасивне резерве, при чему се прави разлика у трајању обуке. Наиме, лица која су одслужила војни рок с оружјем имају обуку 20 дана, а лица која нису одслужила војни рок с оружјем имају обуку 25 дана у току календарске године, чиме се обезбеђује одговарајућа и потпуна обука ових категорија лица за одбрану земље – наводи пуковник Крговић.

Уместо да одобрење регруту или лицу у резервном саставу за боравак у иностранству дуже од шест месеци издаје Министарство одбране прописано је да ту врсту одобрења издају територијални органи Министарства у чијим евиденцијама се лица воде, што омогућава потпуније и ефикасније поступање по поднетим захтевима.

Прецизиране су сметње које су од значаја за давање сагласности за отпуст војног обвезника из држављанства Републике Србије, чиме је извршено усаглашавање с одредбама *Закона о држављанству*.

На потпунији начин уређене су накнаде путних и других трошкова које припадају војним обвезницима у вези с вршењем војне обавезе и накнаде које припадају грађанину позваном ради обучавања за одбрану земље, чиме су прецизно дефинисане ситуације када војним обвезницима и грађанима позваним ради обучавања за одбрану земље припадају предметне накнаде.

Одређивањем категорија грађана за обучавање за потребе одбране земље доприноси се jaчању система одбране и националне безбедности.

Територијалним органима Министарства одбране уведена је обавеза да податке о обвезницима војне и радне обавезе, као и власницима ствари из пописа, обрађују, користе и чувају у складу с прописом који уређује заштиту података о личности.

Радна обавеза усаглашена је с важећим законским прописима из области одбране, цивилне заштите и рада.

Утврђена је обавеза власника ствари да се одазове позиву територијалног органа ради саопштавања распореда и прегледа ствари као и мере против власника ствари који не извршавају законску обавезу, чиме се обезбеђује квалитетна попуна стварима из пописа за субјекте система одбране, првенствено за потребе ратних јединица Војске Србије.

Казнене одредбе тог закона усаглашене су с важећим одредбама *Закона о прекршајима*. Такође, брисане су поједине одредбе *Закона*, имајући у виду да су питања која су њима била регулисана уређена другим законима.

Закон о војном образовању

Анализом постојећег стања нормативне уређеност система војног образовања дошло се до закључка да важећи *Закон о војним школама и војним научноистраживачким установама* који датира од 1994. године није усклађен с прописима који уређују систем образовања у Републици Србији.

Наиме, процес усклађивања прописа о војном школству са системом образовања у Србији започет је 2010. године изменама *Закона о високом образовању*, те су наведеним *Законом* препознате високошколске установе и студијски програми за потребе војног образовања. Међутим, материја високог војног образовања није уређена на системски начин.

Процес усклађивања настављен је доношењем новог *Закона о високом образовању* 2017. године, где је у члану 51. препознато војно образовање. С друге стране, специфичности средњошколског војног образовања нису биле препознате важећим прописима у систему образовања у нашој земљи.

Стога је Сектор за људске ресурсе Министарства одбране, као носилац функције образовања у систему одбране, у сарадњи с Универзитетом одбране и другим организационим јединицама Министарства одбране и Војске Србије, закључио да је неопходно нормативно уредити специфичности војног образовања ради усаглашавања с важећим прописима на нивоу земље.

Циљеви који су били постављени пре почетка рада на доношењу *Закона о војном образовању* првенствено су се односили на завршетак процеса усклађивања прописа о војном образовању с прописима о образовању у Републици, отклањање проблема који су се наметнули приме-

ном важећег Закона о војним школама и војним научноистраживачким установама (чије многе одредбе су у супротности с важећим прописима и чија примена захтева компликована правна тумачења како би се утврдило које се одредбе могу примењивати), допринос правној сигурности, извесности и решавању питања статуса, организације и рада војношколских установа.

Такође, закључено је да би се доношењем Закона о војном образовању који ближе уређује специфичности војног образовања довршио процес усклађивања са законима из области образовања на нивоу Србије (Закон о високом образовању, Закон о средњошколском образовању, Закон о дуалном образовању и слично), након чега би војношколске установе могле постати интегрални део образовног система Републике Србије.

Законом о војном образовању уређују се циљеви и начела војног образовања, специфичности војног образовања у односу на образовни систем Србије, школовање, усавршавање и војно стручно оспособљавање за потребе одбране и Војске Србије.

Законом су јасно дефинисане области планирања и организовања војног образовања, посебни услови и начин остваривања наставних и студијских програма, положај наставника, ученика, кадета односно студената и полазника, финансирања војношколских установа, као и питања од значаја за функционисање и развој војног образовања.

Поред наведеног, доношење Закона о војном образовању омогућава доношење подзаконских аката којима ће детаљно бити регулисан систем војног школства као неодвојивог дела образовног система у Републици Србији.

Закон о производњи и промету наоружања и војне опреме

Претходни Закон о производњи и промету наоружања и војне опреме (НВО) био је на снази од 1996. године и уређивао је производњу и промет у земљи као делатност од општег интереса. У многим сегментима биле су неопходне његове измене имајући у виду промене настале у држави, државним органима, организацијама и предузећима, на тржишту и у ширем окружењу, што је захтевало иновирани приступ тој проблематици.

Основни разлози за доношење новог закона у тој области јесу успостављање стабилног контролног механизма у производњи и промету НВО, стварање претпоставки за унапређење области производње и промета НВО, потпуније дефинисање појмова који припадају категорији НВО и њихово усклађивање с прописима

Европске уније, утврђивање критеријума за оцену испуњености услова за производњу НВО, те дефинисање услова и начина формирања групације Одбрамбена индустрија Србије (ОИС), дефинисање начина и нивоа страних улагања, поступака приватизације произвођача НВО, као и начина решавања друштвеног капитала.

Један од кључних ефеката новог Закона о производњи и промету НВО јесте успостављање јачих контролних механизма у области производње и промета, што се постиже означавањем производње НВО као делатности од стратешког интереса, као и прецизнијим дефинисањем ранијих појмова и увођења и разраде нових појмова, чиме ће се превазићи недоумице које су се појављивале у пракси (сврставање у конкретне групе НВО за поједине категорије средстава није децидно дефинисано постојећим законом). Такође и дефинисање овлашћења, услова, критеријума и процедура за издавање дозволе за производњу наоружања и војне опреме, вођење евиденције и извештавање о истом, као и околностима које доводе до одузимања дозволе за производњу, затим, дефинисање обавеза произвођача НВО за спровођење широког дијапазона безбедносних мера у областима заштите интелектуалне својине и тајних података, заштите и обезбеђења производних капацитета, безбедности и здравља на раду, заштите животне средине и заштите од пожара у складу с одговарајућим регулативама, те дефинисање осталих права и обавеза произвођача НВО у домену очувања, пренамене и заштите производних капацитета, као и утврђивање и оцењивање усаглашености са стандардима и техничким прописима.

Међу кључним ефектима јесте и омогућавање контролног спровођења процеса страних улагања у технолошку и индустријску базу Републике Србије, посебно у оне технологије које не постоје у Србији, што је постигнуто дефинисањем услова и ограничења за страна улагања у производњу наоружања и војне опреме у нашој земљи у другом делу Закона. Старим Законом о производњи и промету наоружања и војне опреме није био уређен сегмент који се односи на страна улагања, већ је то питање било регулисано Законом о страним улагањима, којим је страни улагач био условљен да не може стећи право већинског учешћа у управљању привредним друштвом.

Престанком важења Закона о страним улагањима 2015. године (када је на снагу ступио Закон о улагањима) створена је једна врста „правног вакуума“ по том питању, односно нису постојала ограничења за стране улагаче када је реч о производњи и промету НВО. Управо из тог разлога било је неопходно да се тај део детаљније разради у новом Закону о производњи и промету НВО. Одредбама новог закона омогућено је страном улагачу да

постане већински власник капитала у привредном друштву уписаном у Регистар правних лица овлашћених за обављање послова производње наоружања и војне опреме, чиме се отклања сметња у погледу учешћа страног капитала у управљању друштвом.

Изузетак је направљен код произвођача наоружања и војне опреме који припадају Групаацији Одбрамбена индустрија Србије, где страни капитал не може бити већински. Законом је недвосмислено дефинисано да државно власништво у предузећу из Групаације ОИС не може пасти испод 51 одсто.

Ту је и заштита фабрика одбрамбене индустрије у већинском државном власништву кроз формално формирање Групаације Одбрамбена индустрија Србије, односно оно што је у жаргону познато као „државна наменска индустрија”, чиме се стварају могућности да се привредна друштва ОИС, као државна предузећа од стратешког значаја, могу штитити домаћом регулативом, у границама утврђеним Уставом Републике Србије. Начин формирања и припадности Групаацији посебно су дефинисани у петом делу Закона, где је такође дефинисано и максимално учешће страног капитала у предузећу које припада Групаацији ОИС на 49 одсто, при чему је појединачно учешће максимално 15 одсто. Висина домаћег (приватног) капитала у предузећу из Групаације ОИС није посебно ограничена Законом, али само припадање Групаацији ОИС подразумева да се очува већинско државно власништво, јер је законом недвосмислено дефинисано да државно власништво у предузећу које припада Групаацији ОИС не може пасти испод 51 одсто, што је стратешки интерес државе. Формирањем Групаације ОИС постиже се и већи степен удруживања фабрика у оквиру Групаације и стварање претпоставки за освајање и израду сложених борбених платформи, чиме се знатно повећавају оперативне способности Војске Србије и јачају извозне референце.

Већи ниво инвестиционих улагања у фабрике ОИС и повећање производног и извозног потенцијала одбрамбене индустрије ће бити обезбеђени кроз спровођење Програма развоја предузећа Групаације ОИС, као и Програма развоја целокупне одбрамбене технолошке и индустријске базе Републике Србије, чије доношење од стране Владе је дефинисано новим законом.

Циљ првог програма јесте утврђивање потреба за улагањем у развој одбрамбених технологија и инвестициона улагања у постојеће капацитете произвођача наоружања и војне опреме који припадају Групаацији ОИС. Циљ другог програма је израда технолошких мапа потреба за одбрамбеним и базичним (генеричким) технологијама којима се подиже технолошки ниво свих осталих произвођача наоружања и војне опреме и њихових коопераната, као и привреде Србије у целини.

Један од кључних ефеката новог Закона јесте и решавање дугогодишњег проблема друштвеног капитала у фабрикама које послују с већинским државним капиталом.

Из Закона о приватизацији (члан 3. став 3) изузета су привредна друштва која се баве производњом наоружања и војне опреме, осим у случајевима у којима је предвиђена примена тог закона. Та мера имплементирана је у Закон о приватизацији на предлог Министарства одбране ради контролисаних приватизација свих произвођача НВО и заштите њихових производних капацитета до испуњења услова којима се обезбеђује потпуна контрола процеса производње наоружања и војне опреме, а што се постиже управо овим законом.

Законом је дефинисано да се приватизација државног капитала код произвођача НВО покреће иницијативом Владе, а по предлогу Министарства одбране, уз ограничења у смислу висине страног капитала у власништву. Исто тако регулише се да Република Србија „подржави” друштвени капитал у предузећима, која су у саставу Групаације ОИС. При томе, за вредност преузетог друштвеног капитала Србија је у обавези да инвестира у развој капацитета за производњу наоружања и војне опреме минимално у вредности преузетог друштвеног капитала. То је сврсисходно из два разлога. Прво, коначно се решава статус друштвеног капитала и друго, максимизиран је удео капитала Републике у предузећима која припадају Групаацији ОИС (у појединим друштвима тренутни проценат капитала који је у директном власништву Републике Србије је испод 50 одсто).

Поред тога важан ефекат остварен је и стварањем претпоставки за потпуно решавање дугова фабрика ОИС према државним повериоцима из ранијих година кроз обавезну конверзију главнице дуга и отпис камате, доношењем одлуке Владе на основу које ће државни повериоци (ближе дефинисани Законом о приватизацији) конвертовати потраживања по основу главнице са стањем на дан 31. децембра 2016. и отписати дуг по основу камата произвођачу наоружања и војне опреме који припада Групаацији. Тиме се стварају услови за потпуно заокруживање процеса финансијске консолидације предузећа ОИС, који је Влада започела 2013. године.

На крају, дефинисани су услови промета НВО (куповине, продаје и послова у вези са њима) између субјеката у земљи (произвођачи, овлашћени трговци и државни органи), с обзиром на то да је спољнотрговински промет предмет Закона о извозу и увозу наоружања и војне опреме и Закона о извозу и увозу робе двоструке намене. Значајна новина у том делу јесте да Министарство одбране може куповати и продавати наоружање и војну опрему у земљи и иностранству, чиме се знатно поједностављују процедуре опремања и продаје вишкова НВО. ■

Душан ГЛИШИЋ
Мирјана КРСТОВИЋ

